

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

Sameiginleg yfirlýsing félagasamtaka: Ríki sem nýta stafræna eftirlitstækni til að berjast gegn heimsfaraldri verða að virða mannréttindi

Kórónuveirufaraldurinn hefur skapað alþjóðlegt neyðarástand og ógn við lýðheilsu fólks sem krefst samhæfðra og stórfelldra viðbragða stjórnvalda um heim allan. Ríki mega þó ekki nota viðbrögð sín við veirunni sem afsökun fyrir innleiðingu stóraukins og inngripsmikils stafræns fjöldaeftirlits.

Við, undirrituð félagasamtök, hvetjum stjórnvöld til að veita forystu í baráttu við heimsfaraldurinn á þann hátt að notkun stafrænnar tækni til að hafa eftirlit með einstaklingum og íbúum sé í samræmi við alþjóðalög um mannréttindi.

Tæknin getur og ætti að gegna mikilvægu hlutverki í aðgerðum ríkja til að bjarga mannlífum, svo sem til að koma skilaboðum á framfæri er varða lýðheilsu og auka aðgengi almennings að heilbrigðisþjónustu. Hins vegar getur aukin heimild á stafrænu eftirliti ríkisins, svo sem aðgengi þess að upplýsingum um staðsetningu farsíma, ógnað friðhelgi einkalífs, tjáningarfrelsi og félagafrelsi á þann hátt að það getur brotið á mannréttindum og rýrt traust til yfirvalda og þannig jafnvel grafið undan áhrifum viðbragða af hálfu yfirvalda er varða lýðheilsu almennings. Slíkar ráðstafanir hafa einnig í för með sér hættu á mismunun og geta skaðað jaðarsetta hópa umfram aðra hópa.

Þó að við lifum á fordæmalausum tímum, þá eiga lög um mannréttindi enn við. Reyndar er það svo að mannréttindakerfið er hannað í því augnamiði að tryggja til jafns mismunandi réttindi til verndar einstaklingum og samfélögum. Ríki geta ekki litið framhjá réttindum eins og friðhelgi einkalífs og tjáningarfrelsinu í nafni baráttunnar við lýðheilsuógn. Þvert á móti, verndun mannréttinda stuðlar einnig að lýðheilsu. Nú meira en nokkru sinni fyrr verða stjórnvöld að gæta þess til hins ýtrasta að allar takmarkanir á þessum réttindum séu í samræmi við viðurkennda og rótgróna vernd mannréttinda.

Sú ógn sem nú steðjar að heimsbyggðinni býður upp á tækifæri til að leggja áherslu á sameiginlega mennsku okkar. Við getum sýnt stórkostlega viðleitni og farið óvenjulegar leiðir til að berjast gegn þessum heimsfaraldri sem þó samræmast öllum mannréttindasamningum og reglum réttarríkisins. Þær aðgerðir sem stjórnvöld grípa nú til í tilraun sinni til að takast á við heimsfaraldurinn munu móta heimsmynd framtíðarinnar.

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

Við skorum á allar ríkisstjórnir að bregðast ekki við kórónuveirufaraldrinum með auknu stafrænu eftirliti nema að eftirfarandi skilyrði séu uppfyllt:

1. Eftirlitsráðstafanir sem gripið er til til að takast á við heimsfaraldurinn verða að vera löglegar, nauðsynlegar og hóflegar. Fyrir þeim skal vera heimild í lögum og skulu þær vera samkvæmar lögmætum lýðheilsuþáttum, eins og þau eru ákvörðuð af viðeigandi lýðheilsuyfirvöldum og vera í samræmi við þau skilyrði. Ríkisstjórnir verða að sýna gagnsæi varðandi ráðstafanir sem þær grípa til svo hægt sé að grandskoða þær og, ef tilefni er til, breyta, afturkalla eða snúa ákvörðunum við. Við getum ekki leyft kórónuveirufaraldrinum að þjóna sem afsökun fyrir handahófskenndu eftirliti með fjöldanum.
2. Ef stjórnvöld ákveða að útvíkka eftirlits- og vöktunarheimildir sínar verða slíkar heimildir að vera tímabundnar og aðeins standa yfir eins lengi og nauðsyn krefur í núverandi ástandi. Við getum ekki leyft kórónuveirufaraldrinum að þjóna sem afsökun fyrir ótímabundnu fjöldaeftirliti.
3. Ríki verða að tryggja að gagnaöflun, varðveisla og uppsöfnun persónuupplýsinga, þ.m.t. heilsufarsupplýsinga, séu aðeins notaðar í þeim tilgangi að bregðast við kórónuveirufaraldrinum. Gögnum sem er aflað, eru varðveitt og samtengd til að bregðast við heimsfaraldri verður að vera sett takmarkanir um umfang, aðgengi og verða að samrýmast tímabili heimsfaraldursins. Þau má ekki nota í atvinnuskyni eða í öðrum tilgangi. Við getum ekki leyft kórónuveirufaraldrinum að þjóna sem afsökun til að brjóta á rétti einstaklinga til friðhelgi einkalífs.
4. Ríkisstjórnir skulu kappkosta að vernda gögn fólks, þar með talið að tryggja að öryggi persónuupplýsinga hvers og eins sé gætt, sem og að öryggi hvers konar tækja, forrita, nets eða þjónustu sem fela í sér í söfnun, sendingu, vinnslu og geymslu gagna sé tryggt. Allar fullyrðingar um að gögn séu nafnlaus verða að vera byggðar á áreiðanlegum heimildum og studdar með nægilegum upplýsingum um hvernig þau hafa verið gerð nafnlaus. Við getum ekki leyft að tilraunir til að bregðast við þessum faraldri séu notaðar sem réttlætning á skertu stafrænu öryggi fólks.

5. Hvers konar notkun á stafrænni eftirlitstækni til að bregðast við kórónuveirufaraldrinum, þ.m.t. gríðargagna- (e. Big Data) og gervigreindartækni, verður að fela í sér umræðu um að slík tæki geti auðveldað mismunun og falið í sér önnur brot á réttindum minnihlutahópa, fólki sem býr við fátækt og öðrum jaðarhópum, þar sem þarfir og raunveruleiki þessara hópa endurspeglast ekki endilega í stórum gagnagrunnsupplýsingum. Við getum ekki leyft kórónuveirufaraldrinum að auka enn á bilið milli ólíkra hópa samfélagsins, þeirra sem njóta fullra réttinda og hinna sem gera það síður.
6. Samningar stjórnvalda um samnýtingu gagna við einka- eða opinbera aðila verða að vera lögmætir og opinberir svo hægt sé að meta áhrif þeirra á friðhelgi einkalífs og mannréttindi. Samingarnir skulu vera skriflegir, með sólarlagsákvæði, gerðir undir opinberu eftirliti og innihalda aðrar varúðarráðstafanir. Fyrirtæki sem vinna með stjórnvöldum í viðbrögðum þeirra vegna kórónuveirunnar verða að gangast undir áreiðanleikakönnun til að tryggja að þau virði mannréttindi og að þau tengist ekki viðskiptahagsmunum þeirra. Við verðum að koma í veg fyrir að kórónuveirufaraldurinn verði notaður sem afsökun til að fela fyrir almenningi hvaða upplýsingum er safnað af stjórnvöldum og deilt með þriðja aðila.
7. Öll viðbrögð verða að fela í sér öryggisráðstafanir þannig að ábyrgð sé tryggð og að komið sé í veg fyrir misbeitingu. Aukið eftirlit vegna kórónuveirufaraldursins ætti ekki að falla undir starfsemi opinberra aðila á sviði öryggis- og varnarmála og óháðir aðilar verða að hafa fulla yfirsýn. Einstaklingar skulu einnig eiga tækifæri á að vita um og hafa skoðun á viðbrögðum vegna kórónuveirufaraldursins sem fela í sér öflun, varðveislu og notkun gagna. Einstaklingar sem hafa verið undir eftirliti verða einnig að hafa aðgang að raunhæfum úrræðum til að leita réttar síns.
8. Gagnasöfnun sem viðbragð vegna kórónuveirufaraldursins ætti að fela í sér opna, virka og þýðingarmikla þátttöku viðeigandi hagsmunaaðila, einkum meðal sérfræðinga innan heilbrigðisþjónustunnar og jaðarsettra hópa.

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

Félagasamtökin sem að yfirlýsingunni standa;

7amleh – Arab Center for Social Media Advancement
Access Now
African Declaration on Internet Rights and Freedoms Coalition
AI Now
Algorithm Watch
Alternatif Bilisim
Amnesty International
ApTI
ARTICLE 19
Asociación para una Ciudadanía Participativa, ACI Participa
Association for Progressive Communications (APC)
ASUTIC, Senegal
Athar - Freedom of Expression Activist Organization
Australian Privacy Foundation
Barracón Digital
Big Brother Watch
Bits of Freedom
Center for Advancement of Rights and Democracy (CARD)
Center for Digital Democracy
Center for Economic Justice
Centro De Estudios Constitucionales y de Derechos Humanos de Rosario
Chaos Computer Club - CCC
Citizen D / Državljan D
CIVICUS
Civil Liberties Union for Europe
CódigoSur
Coding Rights
Coletivo Brasil de Comunicação Social
Collaboration on International ICT Policy for East and Southern Africa (CIPESA)
Comité por la Libre Expresión (C-Libre)
Committee to Protect Journalists
Consumer Action
Consumer Federation of America
Cooperativa Tierra Común
Creative Commons Uruguay
D3 - Defesa dos Direitos Digitais
Data Privacy Brasil
Democratic Transition and Human Rights Support Center "DAAM"
Derechos Digitales
Digital Rights Lawyers Initiative (DRLI)
Digital Rights Watch
Digital Security Lab Ukraine
Digitalcourage
EPIC
epicenter.works
European Digital Rights - EDRI
Fitug

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

Foundation for Information Policy Research
Foundation for Media Alternatives
Fundación Acceso (Centroamérica)
Fundación Ciudadanía y Desarrollo, Ecuador
Fundación Datos Protegidos
Fundación Internet Bolivia
Fundación Taigüey, República Dominicana
Fundación Vía Libre
Hermes Center
Hiperderecho
Homo Digitalis
Human Rights Watch
Hungarian Civil Liberties Union
ImpACT International for Human Rights Policies
Index on Censorship
Initiative für Netzfreiheit
Innovation for Change - Middle East and North Africa
International Commission of Jurists
International Service for Human Rights (ISHR)
Intervozes - Coletivo Brasil de Comunicação Social
Ipanetec
IPPF
Irish Council for Civil Liberties (ICCL)
IT-Political Association of Denmark
Iuridicum Remedium z.s. (IURE)
Karisma
La Quadrature du Net
Liberia Information Technology Student Union
Liberty
Luchadoras
Majal.org
Masaar "Community for Technology and Law"
Media Rights Agenda (Nigeria)
MENA Rights Group
Metamorphosis Foundation
New America's Open Technology Institute
Observacom
Open Data Institute
Open Rights Group
OpenMedia
OutRight Action International
Pangea
Panoptikon Foundation
Paradigm Initiative (PIN)
PEN International
Privacy International
Public Citizen
Public Knowledge
R3D: Red en Defensa de los Derechos Digitales
RedesAyuda
SHARE Foundation

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

Skyline International for Human Rights
Sursiendo
Swedish Consumers' Association
Tahrir Institute for Middle East Policy (TIMEP)
Tech Inquiry
TechHerNG
TEDIC
The Bachchao Project
Unwanted Witness, Uganda
Usuarios Digitales
WITNESS
World Wide Web Foundation